

Boven het Maaiveld 2025

Veerkracht in het Veld

30 oktober 2025, Mauritskazerne, Ede

Investeren in de bodem: aantrekkelijk én haalbaar?

Boven het Maaiveld 2025

- › De aandacht voor duurzaam bodemgebruik groeit. Een gezonde bodem is immers cruciaal voor landbouw, natuur én wonen. In deze sessie gaan we in op de vraag hoe beleid duurzaam gebruik kan stimuleren en hoe financiering daarbij kan helpen – bijvoorbeeld via een bodemlabel, vergelijkbaar met een energielabel.
- › Peter Verheggen (Ministerie van LNV) licht het beleid toe en Rik Pantjes gaat in op de impact op financieringsmogelijkheden. De workshop biedt ruimte voor dialoog, inspiratie en kennisuitwisseling. Samen verkennen we hoe beleid, praktijk en financiering elkaar kunnen versterken.

Peter Verheggen

Ministerie LNVN; directie PAV

Senior Beleidsmedewerker duurzaam
bodembeheer

p.f.g.a.verheggen@minlnv.nl

[Aanpak duurzame landbouwbodems |
Landbouw en tuinbouw | Rijksoverheid.nl](#)

Nationaal Programma Landbouwbodems

Wat willen we bereiken?

(minerale bodems)

1. Alle landbouwbodems duurzaam beheerd → **gezonde bodems**
 - a) beheer (output) → bodem kpi's doelsturing i.o.
 - b) Kwaliteit (outcome) → BLN → CCNL (bodemmetingen)
2. 0,5 Mton additionele jaarlijkse **opslag CO₂** vanaf 2030
 - a) CCNL (bodemmetingen)
 - b) Rothc-model (berekeningen)
→ LULUCF en KEV (berekening doelbereik)

Waarom willen we dat bereiken?

Vijf cruciale functies die gezonde bodems hebben

- 1. Primaire productie:** voedsel, veevoer, brandstof en vezels, maar ook bloemen en bosbouw (6f: food, feed, fuel, fiber, flowers, forestry)
- 2. Water reguleren en zuiveren:** (grond)water aanvullen en beschermen door (voedings)stoffen op te nemen, op te slaan, te filteren en te transformeren
- 3. Koolstof vastleggen:** klimaatdoelstellingen
- 4. Biodiversiteit:** habitats, soorten en genen in bodem en gewassen
- 5. Hergebruik voedingsstoffen:** bijv. cruciale element P

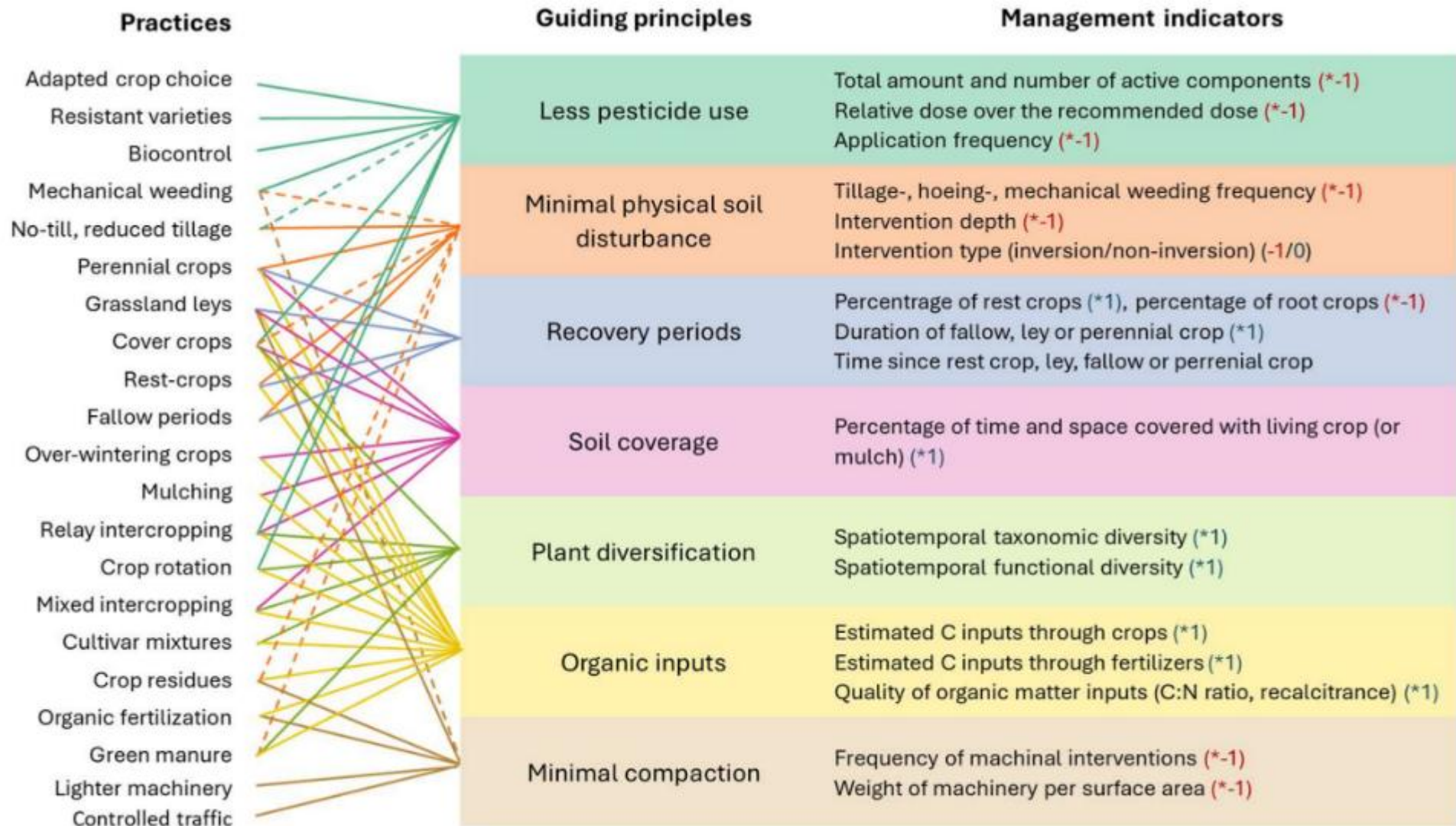
Wat is een (landbouw)bodem?

- - **Levenloze deel** (fysisch-chemisch; grote heterogeniteit)
 - Zand, löss, klei, water, organische stof, mineralen, nutriënten, etc.
- **Levende deel** (levende processen medebeïnvloed door weer/klimaat)
 - Regenwormen, bacteriën, schimmels, protozoa, nematoden, etc. (tonnen per hectare)
→ 'verteringsmachine'

Wat moet je daarvoor doen/laten?

Grootste bedreigingen (Staat van de Landbouw: 2024):

› **Intensief grondgebruik:**

- hoog aandeel rooigewassen
- intensieve grondbewerking
- een relatief lage organische stofbalans,
- onzorgvuldig bodembeheer

Leidt tot meer kans op

- bodemverdichting,
- bodemziektes en -plagen
- te lage zuurgraad.

Oorzaak

- hoge grondkosten
(rentelasten, pachtprizen);
- hoge arbeidskosten → steeds
grotere en zwaardere machines.

En verder overmatige bemesting (uit het verleden) heeft bijgedragen aan ongewenste emissies van stikstof en fosfaat naar grond- en oppervlaktewater én aan een bodem waar veel nutriënten in zitten; een situatie die niet in een handomdraai is te wijzigen.

Wat doen we hiervoor? (NPL)

- › Aanvullen

Wat doen we hiervoor? (NPL)

Aanpak via vier sporen

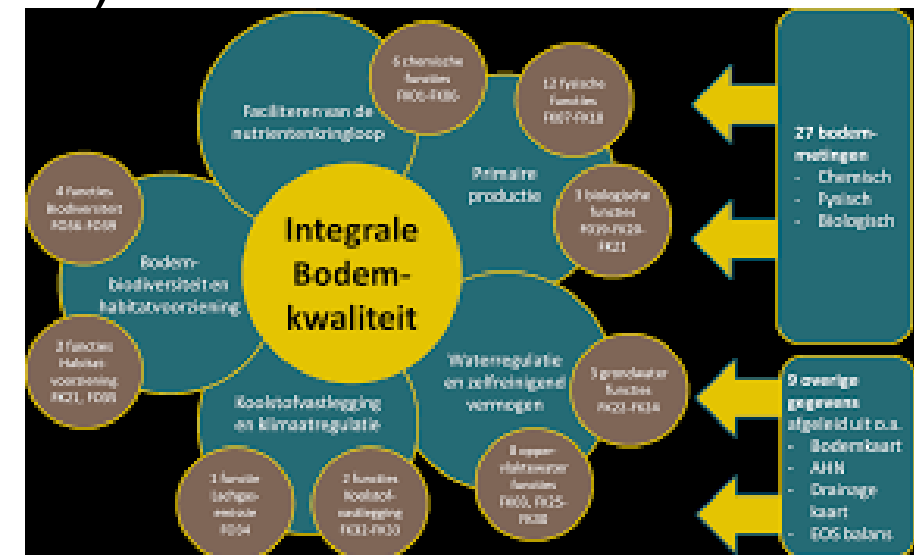
Vier sporen onderscheiden om doelen te kunnen bereiken:

- 1. Kennisontwikkeling en verspreiding
- 2. Beleidskaders (positieve prikkels)
- 3. Agroketen (innovaties en economische prikkels)
- 4. Regionale initiatieven vooruit helpen (voornamelijk van provincies)

Hoe meten we: 'alle landbouwbodems duurzaam beheerd'?

1. Monitoring beheer (output/maatregelen)
2. Monitoring kwaliteit (outcome/resultaten)

1a Monitoring beheer (maatregelen)

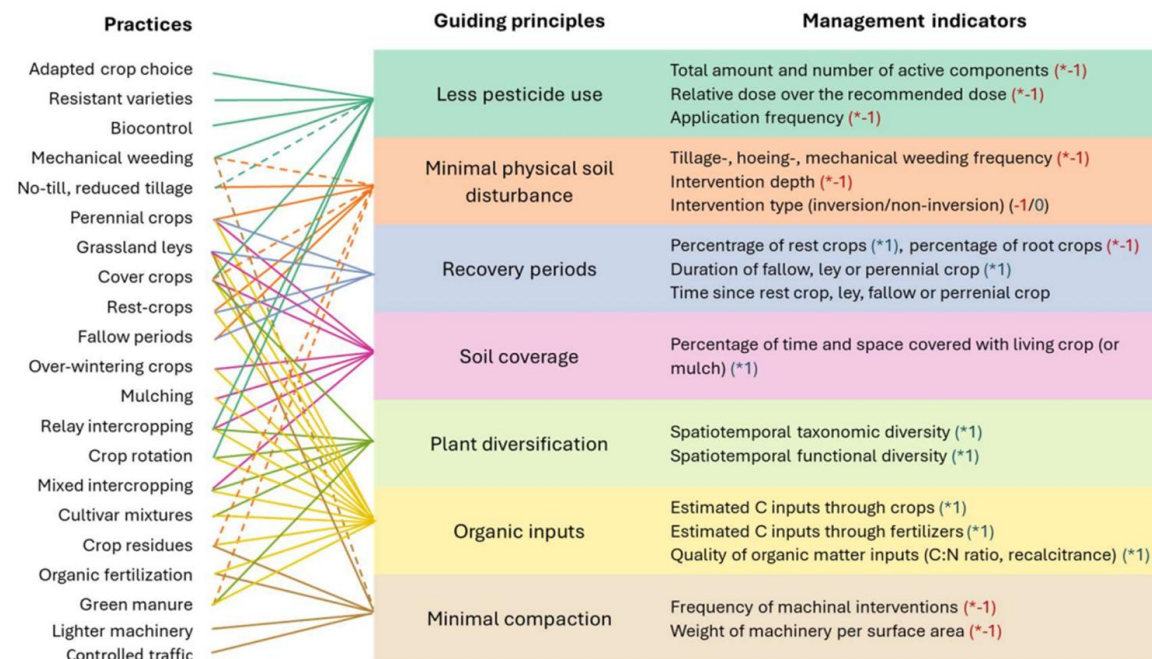
Bodem kpi's (sleutelrol bij alle ED's)

9. Aanvoer organische stof

- gewasresten van het hoofdgewas,
- groenbemesters en
- organische meststoffen

10. Bodembedekking

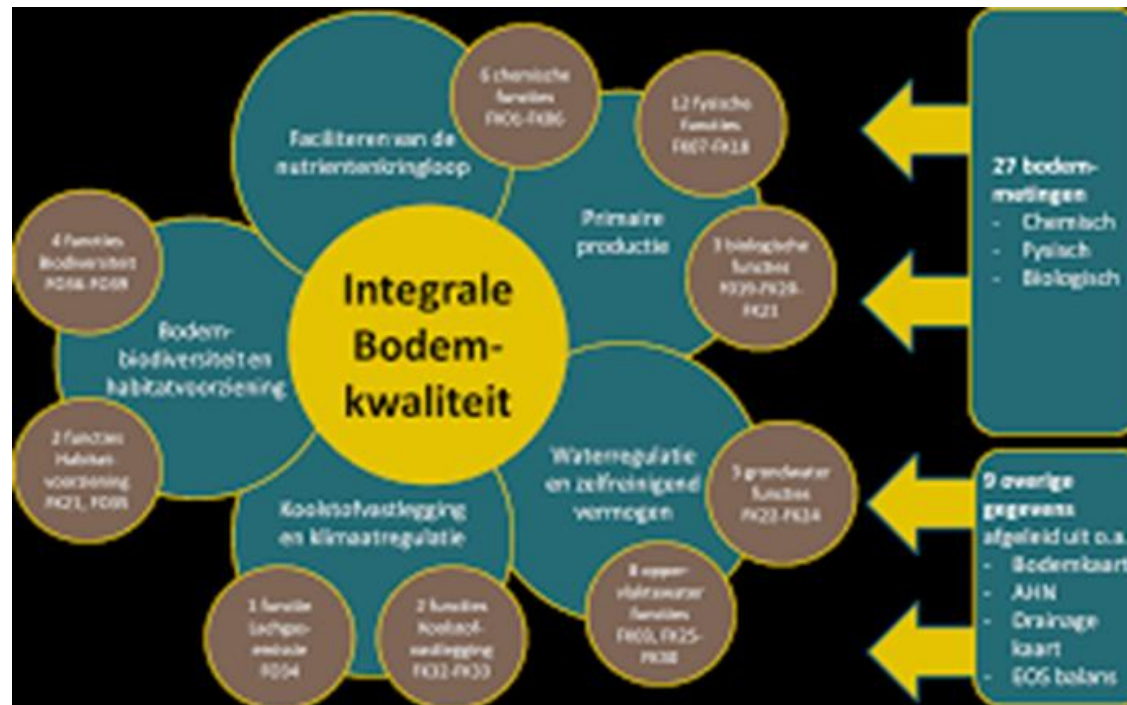
- areaal met rustgewassen en groenbemesters
- areaal blijvend grasland

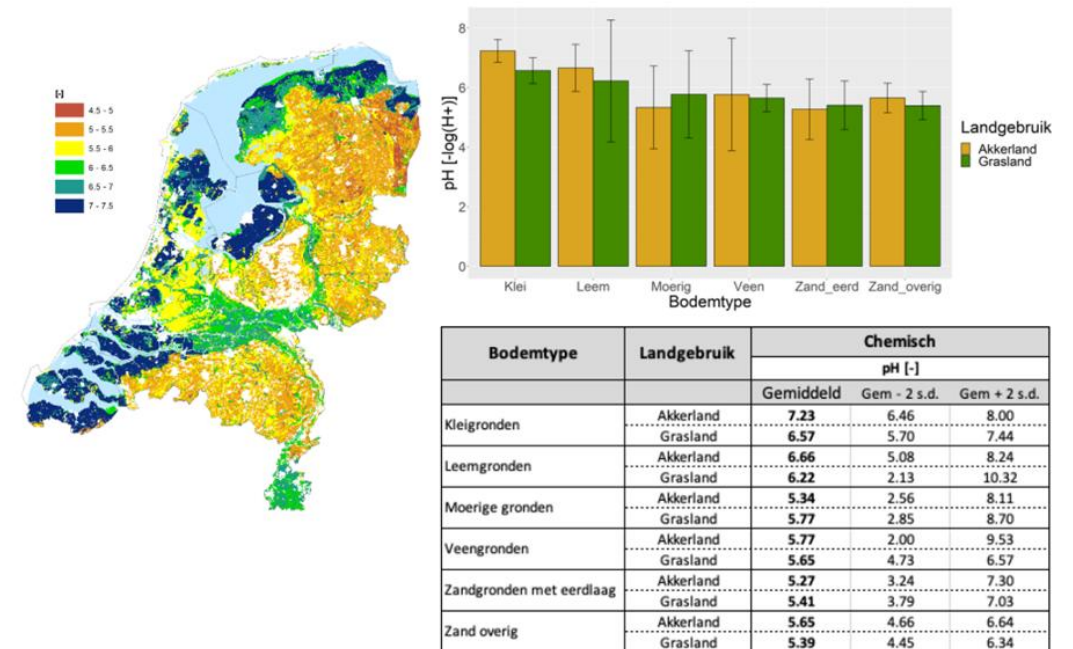

2 Monitoring kwaliteit (resultaten)

Bodemkwaliteit meten en beoordelen is niet simpel

2 resultaten

Figuur 1 De pH van de bodem in de bodemlaag 0-30 cm, gemeten door middel van NIRS: kaartbeeld (links), domeinschattingen voor zes bodemtypen (rechts boven) en gemiddelde waarden en intervallen van ± 2 standaarddeviatie (s.d.) (rechtsonder).

2 Resultaten

- › De resultaten van de nationale monitoring uit het project CCNL 2024-2025 presenteren wij bij de nationale bodemtop op 4 februari 2026 in Den Bosch.

Monitoren/belonen op resultaat of maatregelen??

Gezondheidszorg als voorbeeld?

Investeren/belonen op basis van maatregelen

- Veel verzekeraars bieden subsidies en programma's gericht op preventie en vitaliteit

Energielabel vastgoed als voorbeeld?

Investeren/belonen op basis van resultaten (lagere warmtevraag)

- Banken, investeerders bieden beloningen/kortingen aan voor gebouwen met betere labels

Extra hypotheekbedrag	Energielabel	Extra bedrag bij verduurzamen
50.000	A++++ + garantie	0
40.000	A++++	0
30.000	A+++	10.000
20.000	A+ en A++	10.000
10.000	A en B	10.000
5.000	C en D	15.000
0	E, F en G	20.000

30 oktober 2025

Financieren van de bodem

Van bodemlabel naar
resultaatfinanciering

Rik Pantjes – Rik.Pantjes@invest-nl.nl

Agrifood

Inhoud Workshop

- Energielabel vs Bodemlabel
- Waarom een label werkt voor de financier
- Van Bodemlabel naar Resultaatfinanciering
- Aan de slag

Agrifood

Vergelijk met het energielabel

Agrifood

Randvoorwaarden financiering voldoende op orde?

	Energielabel	Bodemlabel
Norm	✓	✗
Beleid	✓	✗
Richtlijn EU	✓	✗
Data	✓	✗
Verplichting	✓	✗

Complexiteit
x1000

Waarom een label werkt?

Financiering, beleid en transparantie

- ✓ Vereist actie op specifieke momenten (koop / huur)
- ✓ Heeft effect op leningscapaciteit en mogelijkheden
- ✓ Duurzame maatregelen leveren direct resultaat
- ✓ Minder informatie-asymmetrie door advies en score
- ✓ Niet technische partijen kunnen informatie vertrouwen
- ✓ Beleid kan zich richten op de 'slechtere' labels

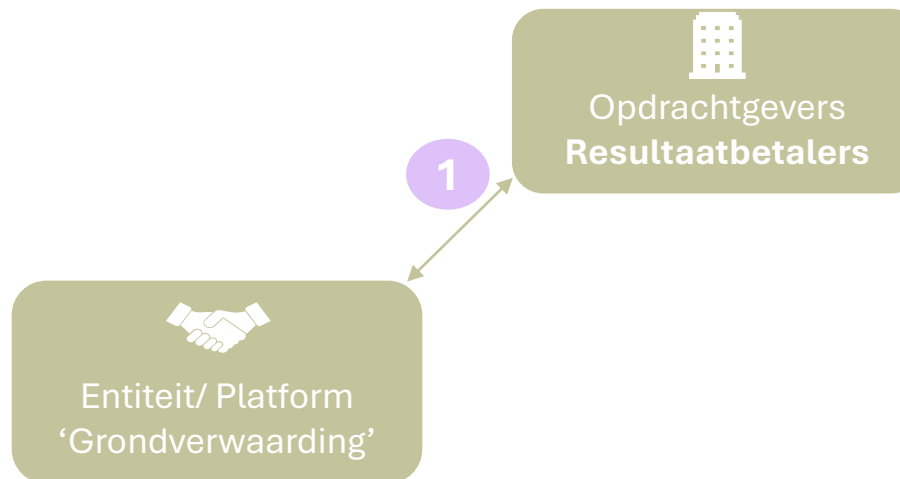

Vertaling naar financieringspraktijk

Agrifood

Introductie resultaatbetaling als financieringsinstrument

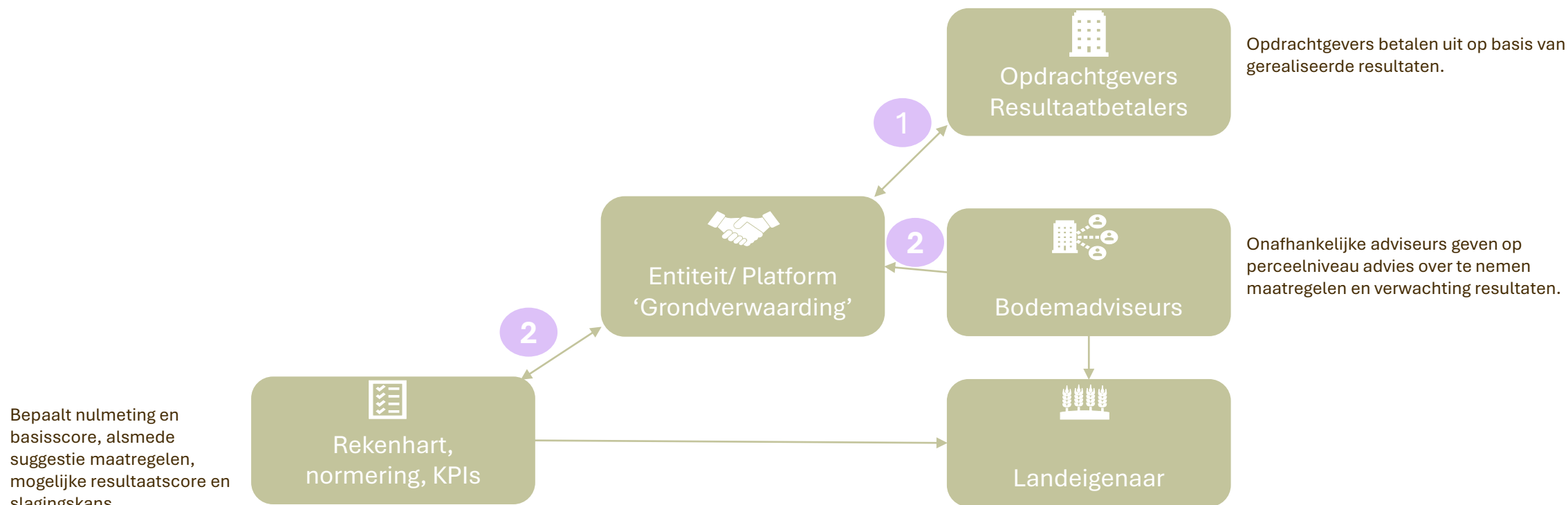
Resultaatbetalers wenst een resultaat te realiseren en heeft de bereidheid hiervoor te betalen.

Vertaling naar financieringspraktijk

Agrifood

Introductie resultaatbetaling als financieringsinstrument

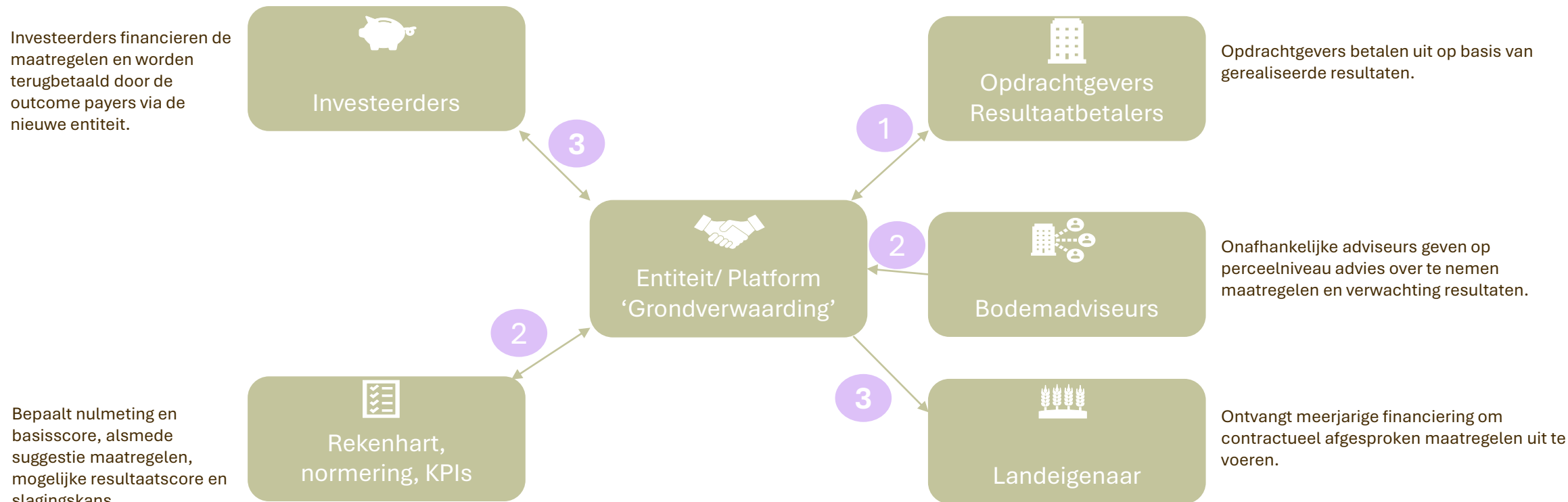
Op basis van onafhankelijke adviseurs en rekenafspraken wordt een pakket van maatregelen bepaald en verwachting resultaat.

Vertaling naar financieringspraktijk

Agrifood

Introductie resultaatbetaling als financieringsinstrument

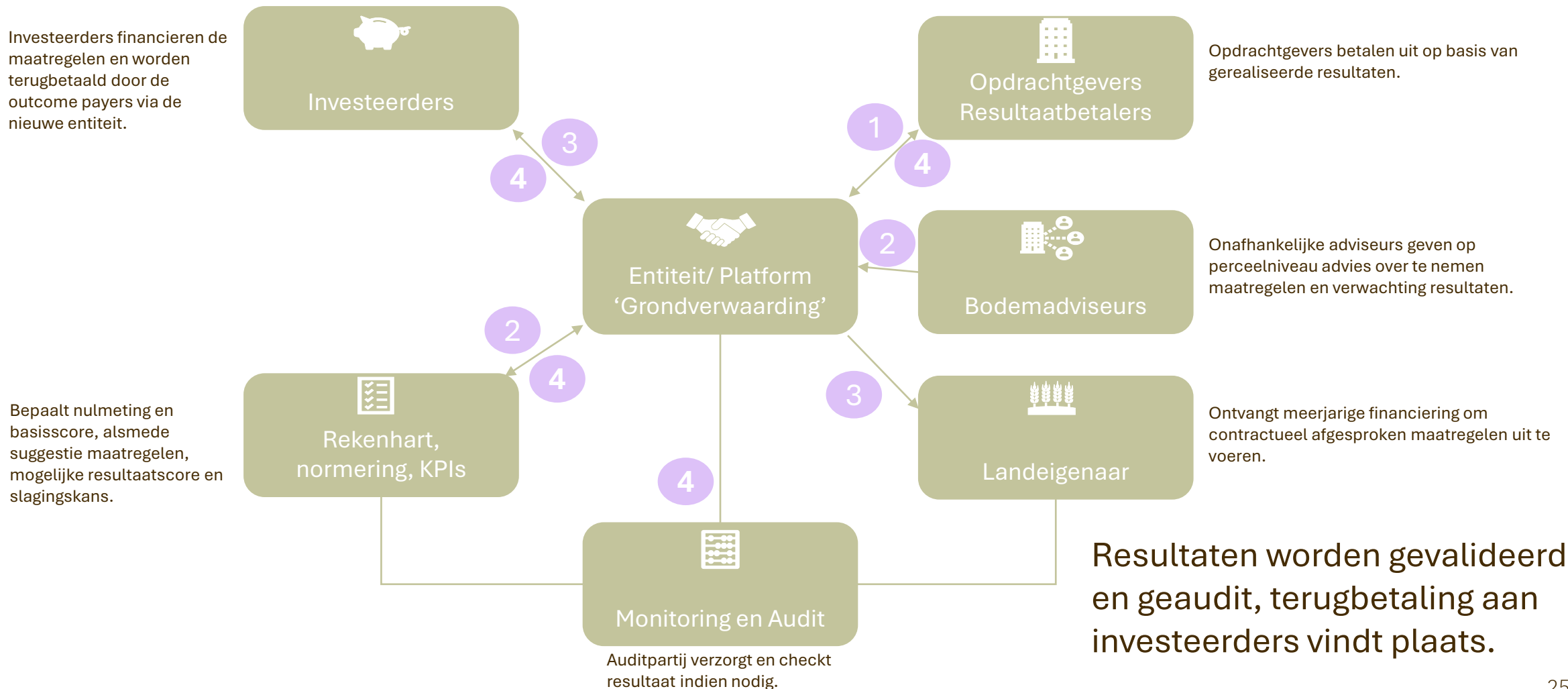
De propositie van maatregelen, resultaten en resultaatbetaler ontvangen voorfinanciering vanuit investeerders.

Vertaling naar financieringspraktijk

Agrifood

Introductie resultaatbetaling als financieringsinstrument

Aan de slag (15 minuten)

Agrifood

Kijken of een samenwerking mogelijk is. In 4 groepen van 3-4 personen.

Bespreek je rol

Lees de rolbeschrijving en bepaal samen de strategie.

Wat vind je wel en niet belangrijk?

Bepaal de rol en strategie.

4 minuten

Afgevaardigde

Kies één iemand van de groep die plaats zal nemen aan de centrale rol om de rol te vertolken.

1 minuut

Gesprek

De verschillende rollen gaan met elkaar in gesprek met als doel om tot een samenwerking te komen.

10 minuten

Vervolg

4 simpele acties

Bespreek de uitkomsten tijdens de lunch en borrel

Doe onderzoek naar de mogelijkheden

Denk met ons mee over het concept

Deel de info met andere

Bedankt voor jullie aandacht

Rik Pantjes

Teamlead Agrifood

+31 6 18 52 37 83

Rik.Pantjes@invest-nl.nl

Peter Verheggen

Ministerie LNV;
directie PAV

P.f.g.a.verheggen@minlnv.nl